پیشگفتار

ن و القلم و ما یسطرون

پاک و منزه است خدایی که نعمت نوشتن را روزی‌ام قرار داد تا به لطف او، این مجموعه را برای دانش‌آموزان مرز و بوم خود آماده سازم. امید است که با یاری حضرت حق این کار هر چند کوچک نقش بسزایی در موفقیت این عزیزان داشته باشد.

این مجموعه شامل موارد زیر است:

۱. درسنامهٔ کامل هر درس با ذکر تمام جزئیات که با مطالعهٔ آن نکتهٔ ناگفته‌ای برای دانش‌آموزان باقی نماند.

۲. به تمام سؤالات کتاب درسی شامل سؤالات ابتدا و میان درس و فعالیت‌ها به طور کامل پاسخ داده شده است.

۳. در انتهای هر درس، خلاصه هر درس به صورت نمودار، جهت نگاه کلی به آن درس و مطالعهٔ سریع و مرور آن قبل از امتحان آمده است.

۴. پس از هر درس مجموعه‌ای از پرسش‌های گوناگون به صورت **(صحیح، غلط / چهارگزینه‌ای / جای خالی / وصل کردنی / اصطلاحات و تعاریف / کمانکی / پاسخ کوتاه / پاسخ بلند)** آمده است که همانند سؤالات امتحانات نهایی است.

۵. دانش‌آموزان با خواندن متن درسنامه می‌توانند به راحتی به پرسش‌های پایان هر درس پاسخ دهند و در صورت ندانستن پاسخ پرسشی می‌توانند به درسنامه مراجعه کرده و پاسخ را دریابند.

در پایان، نگارش این کتاب را به پدرم «جمشید بهرامیان» و برادرم «فرزاد بهرامیان» تقدیم می‌کنم و امیدوارم پاداش معنوی این نگاره به روح بزرگ این عزیزان برسد.

فرهاد بهرامیان

فهرست

	درسنامه	سؤالات	پاسخ
درس اول: معنا و مفهوم ناحیه	۶	۱۴	۱۸۸
درس دوم: انسان و ناحیه	۱۶	۲۳	۱۸۸
درس سوم: نواحی آب و هوایی	۲۶	۴۳	۱۹۰
درس چهارم: ناهمواری‌ها و اشکال زمین	۴۷	۶۱	۱۹۲
درس پنجم: نواحی زیستی	۶۵	۷۸	۱۹۵
درس ششم: نواحی فرهنگی	۸۱	۹۵	۱۹۷
درس هفتم: نواحی اقتصادی (کشاورزی و صنعت)	۹۸	۱۱۲	۱۹۹
درس هشتم: نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)	۱۱۶	۱۳۲	۲۰۱
درس نهم: معنا و مفهوم ناحیهٔ سیاسی	۱۳۶	۱۴۵	۲۰۳
درس دهم: کشور، یک ناحیهٔ سیاسی	۱۴۸	۱۶۲	۲۰۵
درس یازدهم: ژئوپلیتیک	۱۶۶	۱۸۲	۲۰۸

امتحان نهایی

آزمون ۱: نوبت دوم	۲۱۲
آزمون ۲: نوبت دوم	۲۱۳
آزمون ۳: خرداد ماه ۱۴۰۳	۲۱۵
پاسخ‌نامهٔ تشریحی آزمون ۱ تا ۳	۲۱۸

شب امتحان

نوبت اول

نوبت دوم

بارم‌بندی درس جغرافیا ۲

شماره درس	پایانی نوبت دوم (خرداد)، شهریور و دی‌ماه	نمره
۱	۰/۵	۵ نمره
۲	۰/۵	
۳	۱	
۴	۱	
۵	۱	
۶	۱	
۷	۳	۱۵ نمره
۸	۳	
۹	۳	
۱۰	۳	
۱۱	۳	
جمع	۲۰	۲۰

بخش ۱

درسنامه

و سؤالات تشریحی

درس اول

۱ معنا و مفهوم ناحیه

معنا و مفهوم ناحیه

ایستگاه سؤال

چه عواملی سبب می‌شود که یک ناحیه با ناحیهٔ دیگر تفاوت داشته باشد؟

پاسخ عواملی مانند آب و هوا، پوشش گیاهی، نوع بهره‌برداری از محیط، شیوهٔ زندگی مردم و ... سبب تفاوت نواحی از یکدیگر می‌شوند.

ناحیه مرطوب

- تصویر (۱) یک ناحیهٔ مرطوب با پوشش گیاهی غنی و فعالیت دامداری را نشان می‌دهد.
- در این ناحیه، بارندگی زیاد و رطوبت کافی موجب به‌وجود آمدن چمنزارهای وسیع‌شده که شرایط مناسبی برای دامداری و پرورش گاو فراهم آورده است.
- نوع خانه‌ها و شکل سقف ساختمان‌ها نیز با ریزش‌های جوی و نوع فعالیت اقتصادی ساکنان ناحیه، یعنی نگه‌داری دام و علوفه تناسب دارد.

تصویر (۱)- مزرعه‌ای در سوئیس

ناحیهٔ ساحلی

- تصویر (۲) یک ناحیهٔ ساحلی با فعالیت تجاری و گردشگری را نشان می‌دهد.
- امکان تجارت دریایی موجب به‌وجود آمدن شهری با نقش بندری در کنار دریا شده است.
- جذب جمعیت زیاد، رونق فعالیت‌های مربوط به تجارت، گردشگری و حمل‌ونقل بار و مسافر موجب پدیدآمدن ساختمان‌های بلندمرتبه شده است.

تصویر (۲)- بندر پیرائوس ـ یونان

ایستگاه سؤال

به تصاویر زیر دقت کنید.

۱ زندگی شبانی ـ شمال آفریقا

۲ مزرعهٔ نخل روغنی (پالم) ـ مالزی

۱ | آ) تفاوت‌های این دو مکان چیست؟ **ب) عواملی که این دو را از هم متمایز می‌کنند، کدام‌اند؟**

۲ | نوع فعالیت و شیوه زندگی چه ارتباطی با محیط طبیعی دارد؟

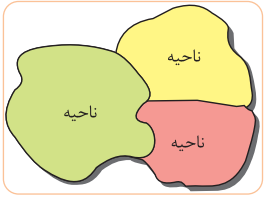
پاسخ ۱ آ) تصویر شماره (۱)، یک منطقه بیابانی با آب‌وهوای گرم و خشک را نشان می‌دهد. در این منطقه به علت نوع آب‌وهوا و دسترسی محدود به منابع آبی، پوشش گیاهی کم و اغلب به صورت درختچه و بوته دیده می‌شود.
تصویر شماره (۲)، ناحیه‌ای با آب و هوای گرم و مرطوب را نشان می‌دهد؛ در این ناحیه دسترسی به آب باعث شده پوشش گیاهی نسبتاً خوبی وجود داشته باشد.

ب) به‌طور کلی نوع آب‌وهوا، دسترسی به منابع آبی و خاک حاصل‌خیز، نوع زندگی و معیشت و فعالیت‌های اقتصادی مردم، باعث تمایز این دو ناحیه از هم شده است.

۲ شرایط طبیعی هر منطقه‌ای در نوع فعالیت و شیوه زندگی مردم آن منطقه نقش تعیین کننده‌ای دارد. مثلاً در نواحی گرم و خشک (شکل ۱) عدم دسترسی به آب باعث شده مردم به جای فعالیت کشاورزی به پرورش دام‌هایی بپردازند که با شرایط گرما سازگاری دارند؛ همچنین نوع پوشش و نحوه ساخت خانه‌هایشان متناسب با شرایط آب‌وهوایی آن ناحیه است. در شکل (۲) نیز وجود رطوبت و البته گرمی هوا باعث شده مردم به کاشت و پرورش نخل، که گیاهی مقاوم در برابر گرماست بپردازند.

ناحیه

- هر مکان روی زمین ویژگی‌هایی دارد.
- میان اجزا و پدیده‌های هر مکان، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد که آن مکان را از سایر مکان‌ها متفاوت می‌سازد.
- از کارهای مهم جغرافی‌دانان، مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های مکان‌ها است.
- مکان‌هایی که ویژگی‌های مشابه دارند، همان نواحی هستند.
- «ناحیه» یکی از مفاهیم اصلی در دانش جغرافیا است.

تعریف ناحیه بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ...) همگون و خاصی دارد، به طوری‌که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است.

ویژگی‌های نواحی

۱ ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت‌یابی).

۲ هر ناحیهٔ جغرافیایی به درجه‌ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز می‌شود و با آن‌ها تفاوت دارد.

بیشتر بدانیم

ناحیه و **منطقه** هر دو معادل فارسی واژهٔ انگلیسی Region هستند؛ بنابراین مترادف یکدیگرند و می‌توان آن‌ها را به جای یکدیگر به کار برد.

ناحیه‌بندی

- جغرافی‌دانان از گذشته، سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی که در آن‌ها پدیده‌ها با هم همگونی و وحدت دارند، تقسیم کرده و سپس مورد مطالعه قرار داده‌اند.
- تقسیم‌بندی نواحی به منظور شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات دربارهٔ مکان‌ها صورت می‌گیرد تا بتوان برای آن‌ها به‌طور صحیح برنامه‌ریزی کرد.

تعریف ناحیه‌بندی یعنی یک محیط جغرافیایی را بر اساس معیارهایی به واحدهای کوچک‌تر تقسیم کنیم، به طوری‌که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد.

- جغرافی‌دانان برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به‌کار می‌گیرند. آن‌ها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می‌کنند و نواحی مختلف را روی نقشه نمایش می‌دهند.

نکته

- ناحیه‌بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و بر اساس طرز تفکر یک جغرافی‌دان و شیوهٔ کار او صورت می‌گیرد.
- انتخاب معیارها و ملاک‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان بستگی دارد.

معیارها و ملاک‌های تعیین حدود یک ناحیه عبارتند از

۱ عوامل طبیعی

۲ عوامل انسانی

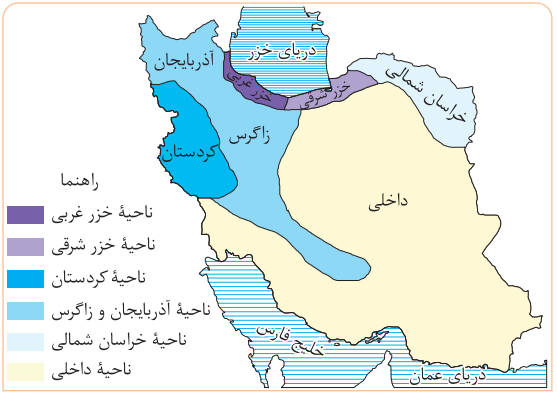
۱. معیارهای مربوط به عوامل طبیعی

۱ ناهمواری‌ها، ۲ آب و هوا، ۳ پوشش گیاهی، ۴ خاک و نظایر آن از معیارهای طبیعی ناحیه‌بندی است.

ناحیه‌بندی براساس معیارهای مربوط به بارش

• در این نقشه، جغرافی‌دان براساس ترکیب ویژگی‌های عمدهٔ بارش از قبیل: ۱ میانگین بارندگی سالانه، ۲ توزیع فصلی بارش و ۳ بالاترین میزان بارش روزانه، ایران را به شش ناحیهٔ بارشی تقسیم کرده است که عبارتند از:

۱ ناحیهٔ خزر غربی
۲ ناحیهٔ خزر شرقی
۳ ناحیهٔ کردستان
۴ ناحیهٔ آذربایجان و زاگرس
۵ ناحیهٔ خراسان شمالی
۶ ناحیهٔ داخلی

نقشهٔ (۱) ـ نواحی بارشی ایران

ویژگی‌های آماری نواحی بارشی ایران

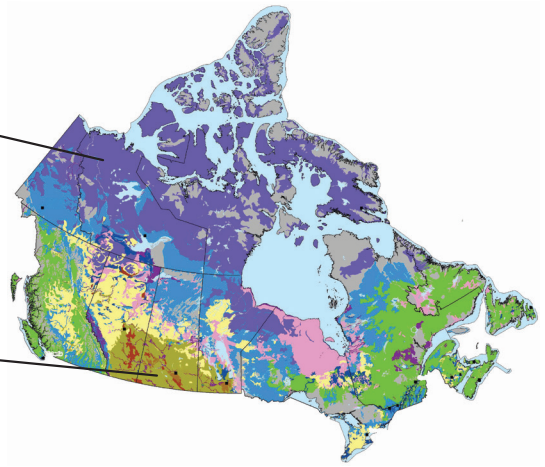
ناحیه	میانگین سالانهٔ بارش به میلی‌متر	درصد بارندگی فصلی				میانگین بالاترین بارش روزانه به میلی‌متر	نسبت میانگین بالاترین بارش روزانه به بارش سالانه به درصد	نام ایستگاه
		زمستان	بهار	تابستان	پاییز			
خزر غربی	۱۲۶۱	۲۶	۱۴	۲۰	۴۰	۹۳	۷	رامسر
خزر شرقی	۵۳۹	۴۳	۵	۳۰	۴۸	۹	-	گرگان
کردستان	۵۳۹	۴۳	۲۲	۵	۳۰	۴۸	۹	سنندج
آذربایجان و زاگرس	۳۱۳	۴۲	۲۸	۳	۲۷	۳۳	۱۱	زنجان - شهرکرد
خراسان شمالی	۳۱۳	۴۲	۲۸	۳	۲۷	۳۳	۱۱	مشهد
داخلی	۱۵۴	۵۶	۱۹	۲	۲۳	۲۸	۱۹	اهواز - ایرانشهر - یزد - سمنان

ناحیه‌بندی بر اساس پراکندگی خاک‌ها

• برای مثال، ناحیه‌بندی در کانادا بر اساس نوع خاک نواحی متمایزی را به‌وجود آورده است و بر نوع پوشش گیاهی و کشت و ... نیز اثر دارد.

خاک کرایوزول (خاک یخ‌بستهٔ نواحی توندرا)

خاک چرنوزیوم (خاک حاصلخیز غنی از مواد آلی و ریشهٔ علفزارها)

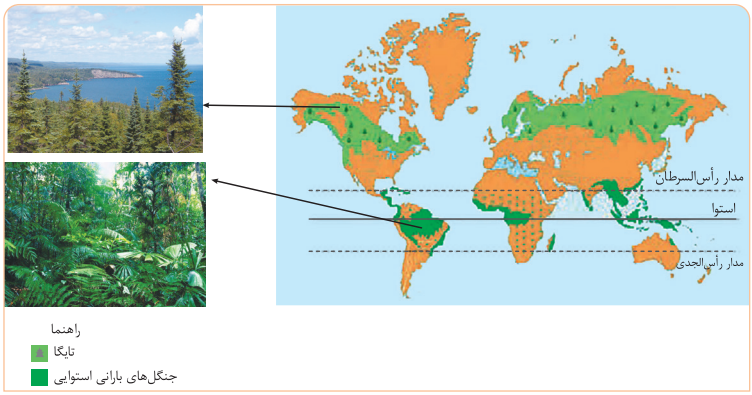

نقشهٔ (۲) ـ نواحی خاک کانادا

ناحیه‌بندی بر اساس زیست‌بوم

تعریف زیست‌بوم‌ها جزء نواحی طبیعی هستند که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند، از بقیه متمایز می‌شوند.

- در نقشه زیر، دو زیست‌بوم (بیوم) متفاوت را مشاهده می‌کنید.

نقشهٔ (۳) ـ نواحی جنگل‌های بارانی استوایی و جنگل‌های تایگا

ایستگاه سؤال

دو زیست‌بوم تایگا و جنگل‌های بارانی استوایی چه تفاوت‌هایی دارند؟

پاسخ تایگا از گسترده‌ترین زیست‌بوم‌هاست و به داشتن جنگل‌های مخروطیان و سوزنی برگ‌ها معروف است. زمین این زیستگاه همیشه مرطوب است و بین ۲۵۰ تا ۵۰۰ میلی‌متر بارندگی در آن وجود دارد. میانگین دما در این منطقه در ۶ ماه از سال کمتر از صفر درجه است.

جنگل‌های بارانی استوایی در مجاورت خط استوا گسترده شده است. در این زیست‌بوم هوا همیشه گرم و رطوبت حدود ۸۰ درصد و بارندگی سالیانه ۲۵۰۰ میلی‌متر است. به علت بارندگی زیاد پوشش گیاهی این ناحیه متراکم است.

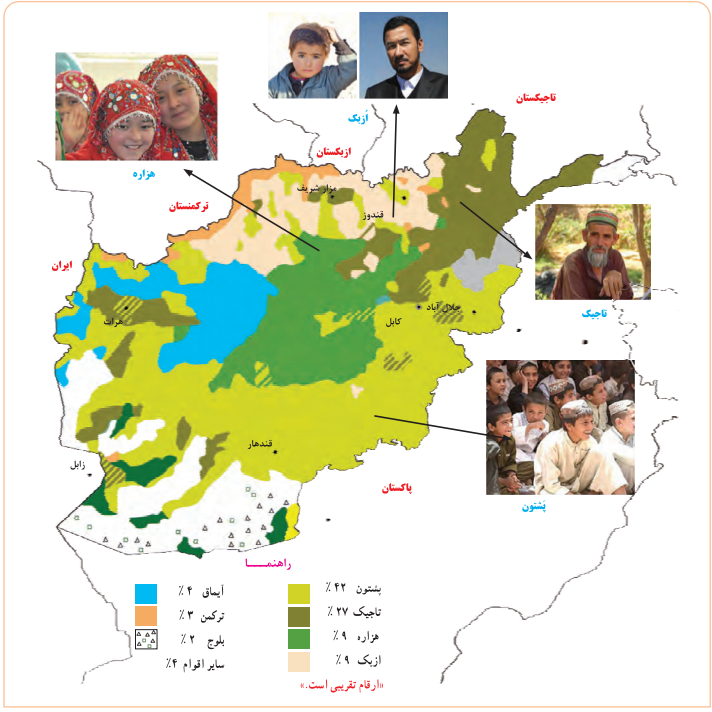
۲. معیارهای مربوط به عوامل انسانی

- این معیارها ممکن است ۱ جمعیت، ۲ اقوام (قومیت‌ها)، ۳ دین، ۴ زبان، ۵ فرهنگ، ۶ نوع فعالیت‌های اقتصادی و مانند آن باشد.

نمونه برخی از این عوامل در زیر آورده شده است:

قومیت‌ها

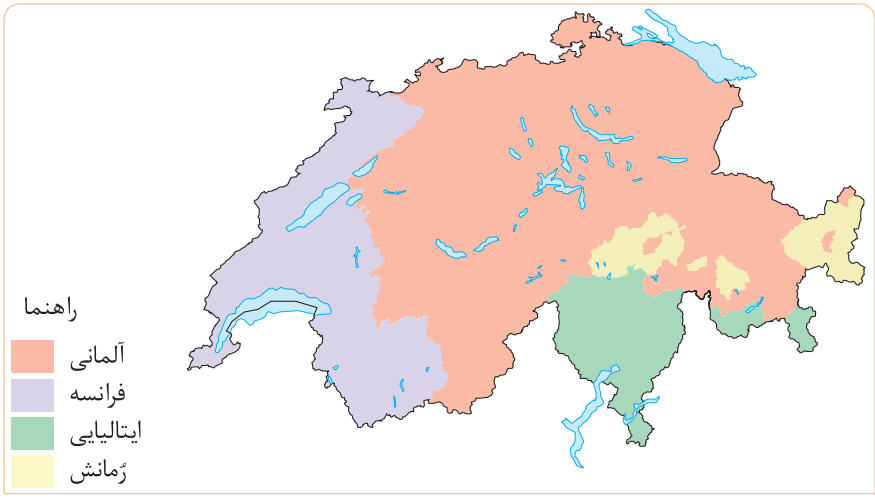
در نقشه زیر پراکندگی نواحی قومیتی در افغانستان مشاهده می‌شود؛ اقوام مختلف هر یک در بخش خاصی از کشور افغانستان سکونت دارند.

نقشهٔ (۴) ـ پراکندگی نواحی قومیت‌ها در افغانستان

زبان

به نقشهٔ زیر توجه کنید، در کشور سوئیس چهار زبان رسمی شامل ۱ آلمانی، ۲ فرانسه، ۳ ایتالیایی و ۴ رُمانش وجود دارد.

نقشهٔ (۵) ـ پراکندگی نواحی زبانی اصلی در سوئیس

دین

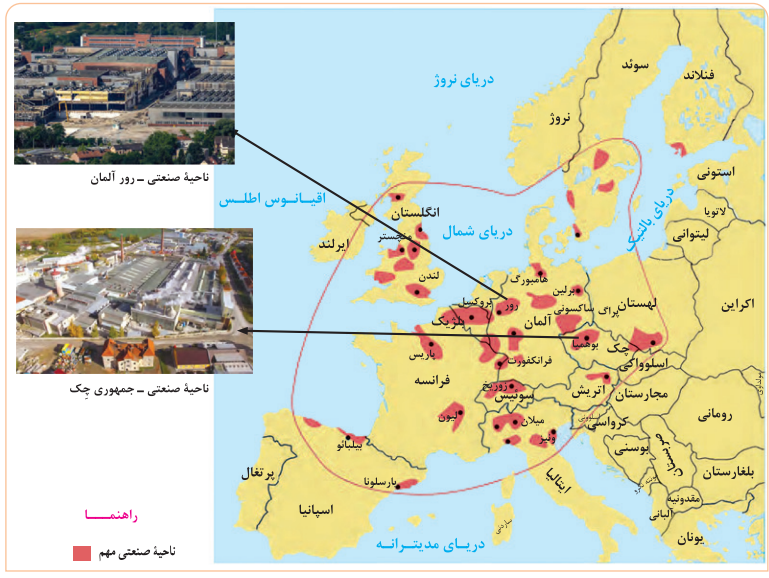
نقشهٔ زیر، کشور هند را نشان می‌دهد که بر مبنای پراکندگی ادیان ناحیه‌بندی شده است. هر دین تقریباً قلمرو جغرافیایی خاصی را در سرزمین هند اشغال کرده است.

نقشهٔ (۶) ـ پراکندگی نواحی ادیان در هند

فعالیت‌های اقتصادی

نقشهٔ زیر نواحی عمدهٔ صنعتی در قارهٔ اروپا را نشان می‌دهد.

نقشهٔ (۷) ـ نواحی صنعتی مهم در قارهٔ اروپا

ایستگاه سؤال

نواحی صنعتی اروپا بیش‌تر در کدام بخش‌های این قاره استقرار یافته‌اند؟

پاسخ به‌طور عمده این نواحی در بخش‌های مرکزی و به خصوص غرب اروپا مانند کشورهای سوئیس، آلمان، فرانسه و شمال ایتالیا، در شمال غربی (انگلستان)، در جنوب غربی (بخش‌هایی از اسپانیا) و در شمال (بخش‌هایی از سوئد) پراکنده است.

بیشتر بدانیم

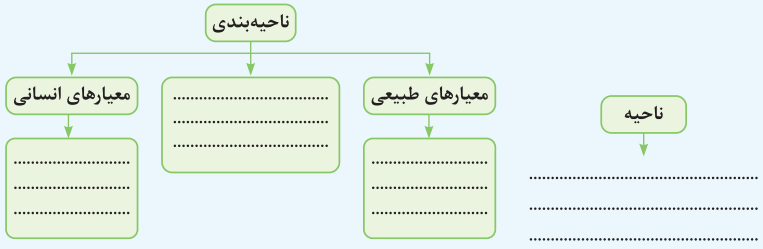
امروزه برای ناحیه‌بندی از روش‌های جدید نقشه کشی، تفسیر عکس‌های هوایی، سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) و به‌ویژه روش‌های ریاضی و آماری استفاده می‌شود.

فعالیت

سؤال **۱** **آ) به نظر شما چرا جغرافی‌دان‌ها ناحیه‌بندی می‌کنند؟**

ب) ناحیه‌بندی جغرافی‌دان‌ها با کار محققان سایر رشته‌های علمی (مثلاً زیست‌شناسان در رده‌بندی موجودات زنده یا مورخان در تقسیم‌بندی تاریخ به دوره‌های زمانی و ...) چه شباهتی دارد؟

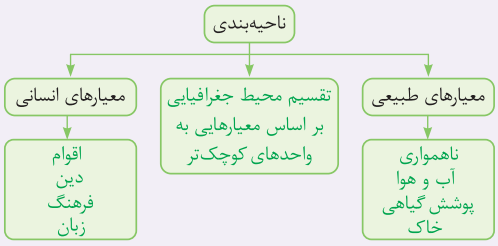
۲ **روی یک کاغذ نمودار زیر را رسم کنید و به جای نقطه‌چین‌ها عبارات مناسب بنویسید.**

پاسخ **۱** آ) جغرافی‌دان‌ها برای شناخت بهتر و علمی کردن مطالعات و تحقیقات دربارهٔ مکان‌ها دست به ناحیه‌بندی مناطق می‌زنند، تا بتوان به‌طور صحیح برای آن‌ها برنامه‌ریزی کرد.

ب) محققان در علوم مختلف تقسیم‌بندی (ناحیه‌بندی) را بر اساس وحدت و همگونی نسبی میان عناصر انجام می‌دهند که این موضوع می‌تواند میان تمام رشته‌های علمی مشترک باشد.

۲

ناحیه

بخشی از سطح زمین که ویژگی‌های جغرافیایی همگون و خاصی دارد به‌طوری که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است.

مهارت‌های جغرافیایی

ایستگاه سؤال

۱ | آ) هر یک از نقشه‌های ۱ تا ۷، ناحیه‌بندی بر مبنای کدام معیار طبیعی یا انسانی را نشان می‌دهد؟

ب) برای نقشه‌های شمارهٔ ۱، ۴، ۵ جدولی ترسیم کنید و اطلاعاتی را که هر نقشه و راهنمای آن در اختیار شما می‌گذارد، استخراج و یادداشت کنید.

معیار ناحیه‌بندی	تعداد نواحی روی نقشه	مقایسه وسعت نواحی (وسیع ترین ناحیه)	موقعیت تقریبی نواحی عمده	آنچه از این نقشه درک می‌کنم

۲ | با توجه به نقشهٔ پراکندگی ادیان در کشور هند و آنچه دربارهٔ میزان جمعیت آن کشور می‌دانید، تعداد تقریبی مسلمانان هند را محاسبه کنید.

پاسخ ۱ آ) نقشه ۱ ← معیار طبیعی ← نواحی بارشی / نقشه ۲ ← معیار طبیعی ← پراکندگی خاک‌ها / نقشه ۳ ← معیار طبیعی ← زیست‌بوم / نقشه ۴ ← معیار انسانی ← پراکندگی اقوام / نقشه ۵ ← معیار انسانی ← پراکندگی نواحی زبانی / نقشه ۶ ← معیار انسانی ← پراکندگی ادیان / نقشه ۷ ← معیار انسانی ← نواحی صنعتی

ب)

	معیار ناحیه‌بندی	تعداد نواحی روی نقشه	مقایسه وسعت نواحی (وسیع‌ترین ناحیه)	موقعیت تقریبی نواحی عمده	آنچه از این نقشه درک می‌کنم
نقشه ۱	طبیعی	۶	ناحیه داخلی	بخش‌های مرکزی، شرقی و جنوبی کشور	شش ناحیه بارشی در کشور وجود دارد و ایران جزو سرزمین‌های کم بارش است.
نقشه ۴	انسانی	۸	ناحیه سکونت قوم پشتون	در نیمه جنوبی کشور از شرق به غرب	اقوام متعددی در افغانستان زندگی می‌کنند که بیشتر آن‌ها اقوام پشتون و تاجیک هستند.
نقشه ۵	انسانی	۴	ناحیه آلمانی زبان	در نواحی مرکزی، شمال، شمال شرق و بخش‌هایی از جنوب	چهار زبان رسمی در سوئیس وجود دارد و بیشتر مردم به زبان آلمانی و فرانسوی صحبت می‌کنند.

۲ طبق آخرین سرشماری که در کشور هند در سال ۲۰۱۱ انجام شد، جمعیت آن حدود یک میلیارد و دویست میلیون نفر برآورده شد. با توجه به داده‌های نقشه که مسلمانان هند را حدود ۱۴/۲٪ تخمین زده است؛ تعداد تقریبی مسلمانان این کشور از رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{تعداد مسلمانان} = \frac{۱/۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ \times ۱۴/۲}{۱۰۰} = ۱۷۰/۴۰۰/۰۰۰$$

درس در یک نگاه

- معنا و مفهوم ناحیه
  - امکان تجارت دریایی موجب به‌وجود آمدن شهری با نقش بندری در کنار دریا شده است.
  - جذب جمعیت زیاد، رونق فعالیت‌های مربوط به تجارت و گردشگری و حمل‌ونقل بار و مسافر موجب پدید آمدن ساختمان‌های بلندمرتبه شده است.
  - **ناحیه**
    - تعریف: بخشی از سطح زمین که ویژگی‌های جغرافیایی همگون و خاصی دارد.
    - ویژگی‌ها
      1. ویژگی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است.
      2. هر ناحیه جغرافیایی به درجه‌ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز می‌شود.
  - **ناحیه‌بندی**
    - تقسیم زمین به واحدهای کوچک‌تر بر اساس پدیده‌های همگون و سپس مطالعه آن‌ها
    - تقسیم‌بندی زمین برای شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف
    - وقتی یک محیط جغرافیایی را بر اساس معیارهایی به واحدهای کوچک‌تر تقسیم کنیم به‌طوری که هر واحد با واحدهای مجاور تفاوت داشته باشد ناحیه‌بندی می‌گوییم.
    - پس از ناحیه‌بندی یک ناحیه، آن را بر روی نقشه ترسیم می‌کنند.
    - ناحیه‌بندی کاری صرفاً جغرافیایی است و بر اساس طرز تفکر یک جغرافی‌دان و شیوهٔ کار او صورت می‌گیرد.
  - **معیارهای مربوط به ناحیه‌بندی**
    - عوامل طبیعی
      - ناهمواری
      - آب و هوا — ویژگی‌های عمده بارش
        1. میانگین بارندگی سالانه
        2. توزیع فصلی بارش
        3. بالاترین میزان بارش روزانه
      - پوشش گیاهی
      - خاک
    - عوامل انسانی
      - جمعیت
      - اقوام
      - دین
      - زبان
      - فرهنگ
      - نوع فعالیت‌های اقتصادی
  - **زیست بوم**
    - جزء نواحی طبیعی است که هر یک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند از بقیه متمایز می‌شوند.

یادداشت:

سؤالات تشریحی

درس اول: معنا و مفهوم ناحیه

الف درست یا نادرست

۱. کشور اوکراین جزو نواحی صنعتی مهم اروپا محسوب می‌شود.

۲. میان اجزا و پدیده‌های هر مکان، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد.

۳. از کارهای جغرافی‌دان‌ها مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های مکان‌ها است.

۴. مکان‌هایی که ویژگی‌های مشابه دارند همان نواحی هستند.

۵. انگلیسی، یکی از چهار زبان رسمی در کشور سوئیس است.

ب جای خالی

۶. انتخاب معیارها و ملاک‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه، به ..... و تحقیق جغرافی‌دان بستگی دارد. (خرداد ۱۴۰۳)

۷. بیشتر مردم کشور سوئیس به زبان ..... سخن می‌گویند.

۸. ناحیه‌بندی کاری صرفاً ..... است و بر اساس ..... یک جغرافیدان و شیوهٔ کار او صورت می‌گیرد.

۹. از مفاهیم اصلی در دانش جغرافیا ..... است.

۱۰. بیشترین میزان بارندگی سالانه مربوط به ناحیه بارشی ..... می‌باشد.

۱۱. بیشترین جمعیت افغانستان را قوم ..... تشکیل می‌دهد.

۱۲. ناحیه صنعتی ..... از نواحی صنعتی کشور آلمان است.

ج کمانکی

۱۳. مکان‌هایی که ویژگی‌های (مختلف - مشابه) دارند همان نواحی هستند.

۱۴. ناحیه‌بندی کاری صرفاً (جغرافیایی - سیاسی) است.

۱۵. زیست‌بوم‌ها جزء نواحی (طبیعی - انسانی) می‌باشند.

۱۶. پراکندگی زیست‌بوم (تایگا ـ جنگل‌های بارانی استوایی) در آمریکای جنوبی بیشتر است.

۱۷. بیشترین جمعیت مردم هند پیرو دین (هندو ـ بودایی) می‌باشند.

د برقراری ارتباط

۱۸. هر یک از موارد سمت راست با کدام‌یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در ستون سمت چپ یک مورد اضافی است.)

آ) وحدت و همگونی میان عناصر	۱) ناحیه‌بندی
ب) جزو نواحی طبیعی هستند.	۲) ناحیه
پ) تقسیم محیط بر اساس معیارها	۳) بیوم
	۴) مکان

هـ چهارگزینه‌ای

۱۹. «خاک چرنوزیوم، پراکندگی صنایع و ویژگی‌های بارشی» به ترتیب جزو کدام دسته از معیارهای ناحیه‌بندی محسوب می‌شوند؟ (خرداد ۱۴۰۳)

۱) طبیعی، طبیعی، انسانی ۲) طبیعی، انسانی، طبیعی ۳) انسانی، انسانی، طبیعی ۴) طبیعی، انسانی، انسانی

۲۰. هر کدام از عبارت‌ها مربوط به کدام نوع از خاک است؟

آ) خاک یخ‌بسته نواحی توندرا ب) خاک حاصلخیز غنی از مواد آلی و ریشهٔ علفزارها

۱) چرنوزیوم ـ پودزول ۲) کرایوزول ـ ارگانیک ۳) کرایوزول ـ چرنوزیوم ۴) ورتیزول ـ ارگانیک

۲۱. کدام مورد در ترکیب ویژگی‌های عمدهٔ بارش در ایران نقش ندارد؟

۱) توزیع فصلی بارش
۲) میانگین بارندگی سالانه
۳) بالاترین میزان بارش روزانه
۴) توزیع ماهانهٔ بارش

۲۲. کدام‌یک از معیارهای انسانی ناحیه‌بندی محسوب نمی‌شود؟

۱) زبان - نوع کشت
۲) جمعیت - دین
۳) قومیت‌ها - دین
۴) فرهنگ - نوع فعالیت اقتصادی

۲۳. چگونه جغرافی‌دانان، سطح زمین را ناحیه‌بندی می‌کنند؟ (داخل ۱۴۰۰)

۱) تقسیم‌بندی نواحی جغرافیایی
۲) تعیین حدود نواحی جغرافیایی
۳) مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های مکان‌ها
۴) وحدت‌یابی مکان‌ها و فضاهای جغرافیایی

۲۴. کدام گزینه، با توجه به تصویر روبه‌رو، عبارت تدوین‌شده را به درستی کامل می‌کند؟ (خارج ۱۴۰۰)

«هر مکان در روی زمین ویژگی‌هایی دارد و .....»

۱) میان هر واحد با واحد مجاور تفاوت وجود دارد.
۲) میان اجزا و پدیده‌های آن، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد.
۳) تعیین حدود یک ناحیه، به هدف مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان بستگی دارد.
۴) ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی میان عناصر طبیعی و انسانی است.

و اصطلاحات و تعاریف

۲۵. ناحیه:

۲۶. زیست‌بوم:

ز پاسخ کوتاه

۲۷. چه عاملی سبب ایجاد یک شهر با نقش بندری می‌شود؟

۲۸. انتخاب معیارها و ملاک‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه به چه عاملی بستگی دارد؟

۲۹. معیارهای ناحیه‌بندی از نظر جغرافی‌دان‌ها کدام‌اند؟

۳۰. معیارهای مربوط به عوامل طبیعی ناحیه‌بندی را نام ببرید.

۳۱. چهار زبان رسمی در کشور سوئیس را نام ببرید.

۳۲. بیش‌ترین جمعیت مردم هند، به ترتیب پیرو چه ادیانی هستند؟

ح پاسخ بلند

۳۳. چه عاملی موجب پدید آمدن ساختمان‌های بلند مرتبه در یک شهر بندری می‌شود؟

۳۴. ناحیه مرطوب با پوشش گیاهی غنی چه امکاناتی را برای ساکنان فراهم می‌نماید؟

۳۵. ویژگی‌های نواحی را نام ببرید.

۳۶. جغرافی‌دان‌ها از گذشته تاکنون زمین را چگونه مورد مطالعه قرار داده‌اند؟ توضیح دهید.

۳۷. هدف جغرافی‌دان‌ها از تقسیم‌بندی و مطالعهٔ زمین چیست؟

۳۸. ناحیه‌بندی را تعریف کنید.

۳۹. جغرافی‌دان‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه چگونه عمل می‌کنند؟ و آن را به چه شکل نمایش می‌دهند؟

۴۰. معیارهای مربوط به عوامل انسانی ناحیه‌بندی کدام‌اند؟ نام ببرید.

۴۱. ویژگی‌های عمدهٔ بارش را نام ببرید.

۴۲. ایران به چند ناحیهٔ بارشی تقسیم می‌شود؟ نام ببرید.

۴۳. اقوام ساکن در افغانستان را نام ببرید.

بخش ۲

پاسخ‌نامه

درس ۱ معنا و مفهوم ناحیه

۱ | نادرست؛ اوکراین از کشورهای صنعتی مهم اروپا محسوب نمی‌شود.
۲ | درست
۳ | درست
۴ | درست
۵ | نادرست؛ زبان‌های آلمانی، فرانسه، ایتالیایی و رمانش، چهار زبان رسمی کشور سوئیس می‌باشد.
۶ | هدف مطالعه
۷ | آلمانی
۸ | جغرافیایی - طرز تفکر
۹ | ناحیه
۱۰ | خزر غربی
۱۱ | پشتون
۱۲ | رور
۱۳ | مشابه
۱۴ | جغرافیایی
۱۵ | طبیعی
۱۶ | جنگل‌های بارانی استوایی
۱۷ | هندو
۱۸ | آ) ۲ ب) ۳ پ) ۱
۱۹ | گزینهٔ (۲)
۲۰ | گزینهٔ (۳)
۲۱ | گزینهٔ (۴)؛ توزیع ماهانهٔ بارش از ویژگی‌های عمدهٔ بارش در ایران نمی‌باشد.
۲۲ | گزینهٔ (۱)؛ زبان از معیارهای انسانی ناحیه‌بندی است، اما نوع خاک، ناحیه‌های متمایز از یکدیگر به‌وجود می‌آورد و بر نوع پوشش گیاهی و کشت و ... تأثیر می‌گذارد؛ بنابراین نوع کشت به عوامل طبیعی ناحیه‌بندی مربوط است.
۲۳ | گزینهٔ (۳)؛ یکی از کارهای جغرافی‌دانان مطالعهٔ شباهت‌ها و تفاوت‌های مکان‌هاست. مکان‌هایی که ویژگی‌های مشابه دارند، همان نواحی هستند.
۲۴ | گزینهٔ (۲)؛ هر مکان در روی زمین ویژگی‌هایی دارد و میان اجزا و پدیده‌های آن، نوعی پیوستگی و هماهنگی وجود دارد.
۲۵ | بخشی از سطح زمین است که ویژگی‌های جغرافیایی (طبیعی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ...) همگون و خاصی دارد به‌طوری که با بخش‌های مجاور خود متفاوت است.
۲۶ | زیست‌بوم‌ها جزء نواحی طبیعی هستند که هریک به سبب پوشش گیاهی و زندگی جانوری خاصی که دارند از بقیه متمایز می‌شوند.
۲۷ | امکان تجارت دریایی
۲۸ | هدف مورد مطالعه و تحقیق جغرافی‌دان
۲۹ | عوامل طبیعی - عوامل انسانی
۳۰ | ناهمواری‌ها - آب و هوا - پوشش گیاهی - خاک
۳۱ | آلمانی - فرانسه - ایتالیایی - رُمانش
۳۲ | هندو - اسلام - مسیحیت
۳۳ | جذب جمعیت زیاد - رونق فعالیت‌های مربوط به تجارت - گردشگری و حمل و نقل بار و مسافر
۳۴ | در این ناحیه به سبب بارندگی زیاد و رطوبت کافی، چمنزارهای وسیع به وجود آمده و شرایط مناسبی برای دامداری و پرورش گاو فراهم شده است. نوع خانه‌ها و شکل سقف ساختمان‌ها نیز با ریزش‌های جوی و نوع فعالیت اقتصادی ساکنان ناحیه، یعنی نگهداری دام و علوفه تناسب دارد.
۳۵ | ❶ ویژگی اصلی هر ناحیه، وحدت و همگونی نسبی عناصر طبیعی و انسانی در آن است (وحدت‌یابی). ❷ هر ناحیهٔ جغرافیایی به درجه‌ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش‌های پیرامون خود متمایز می‌شود و با آن‌ها تفاوت دارد.
۳۶ | جغرافی‌دان‌ها از گذشته سطح زمین را به واحدهای جغرافیایی که در آن‌ها پدیده‌ها با هم همگونی و وحدت دارند، تقسیم کرده و سپس آن‌ها را مورد مطالعه قرار داده‌اند.
۳۷ | این تقسیم‌بندی‌ها به منظور شناخت بهتر و آسان‌تر مکان‌های مختلف و علمی کردن مطالعات و تحقیقات دربارهٔ مکان‌ها صورت می‌گیرد تا بتوان برای آن‌ها به طور صحیح برنامه‌ریزی نمود.
۳۸ | وقتی یک محیط جغرافیایی را بر اساس معیارهایی به واحدهای کوچک‌تر تقسیم می‌کنیم، به طوری‌که هر واحد با واحد مجاور تفاوت داشته باشد، در واقع «ناحیه‌بندی» کرده‌ایم.
۳۹ | جغرافی‌دان‌ها برای تعیین حدود یک ناحیه، یک یا چند معیار را به‌کار می‌گیرند. آن‌ها با توجه به این معیارها، حدود یا مرزهای هر ناحیه را روی نقشه رسم می‌کنند و نواحی مختلف را بر روی نقشه نمایش می‌دهند.
۴۰ | این معیارها ممکن است جمعیت، اقوام (قومیت‌ها)، دین، زبان، فرهنگ، نوع فعالیت‌های اقتصادی و نظایر آن باشد.
۴۱ | میانگین بارندگی سالانه، توزیع فصلی بارش و بالاترین میزان بارش روزانه
۴۲ | ایران به شش ناحیه بارشی تقسیم می‌شود: ❶ ناحیهٔ خزر غربی ❷ ناحیهٔ خزر شرقی ❸ ناحیهٔ کردستان ❹ ناحیهٔ آذربایجان و زاگرس ❺ ناحیهٔ خراسان شمالی ❻ ناحیهٔ داخلی
۴۳ | ❶ پشتون ❷ تاجیک ❸ هزاره ❹ اُزبک ❺ آیماق ❻ ترکمن ❼ بلوچ ❽ سایر اقوام

درس ۲ انسان و ناحیه

۴۴ | نادرست؛ نواحی فقط تحت تأثیر روابط معمول انسان‌ها و محیط طبیعی نمی‌باشند، بلکه تحت تأثیر حکومت‌ها نیز هستند.
۴۵ | نادرست؛ مرزهای نواحی قابل تغییر هستند.
۴۶ | نادرست؛ امروزه تمام نواحی طبیعی یا انسانی جهان تحت ادارهٔ نهادهای سیاسی یا اداری قرار دارند.
۴۷ | نادرست، نواحی طبیعی بستر زندگی و فعالیت‌های انسان محسوب می‌شوند.
۴۸ | درست
۴۹ | ساوان
۵۰ | حکومت‌ها - تصمیم‌گیری‌های سیاسی
۵۱ | انگلیسی - اسپانیایی
۵۲ | سیاسی - اداری
۵۳ | حفظ - تغییر - تخریب
۵۴ | طبیعی
۵۵ | بیشترین
۵۶ | متفاوت
۵۷ | متغیر
۵۸ | تهران
۵۹ | ساوان پراکنده
۶۰ | آ) ۵ ب) ۳ پ) ۴
۶۱ | گزینهٔ (۳)؛ هر ناحیهٔ جغرافیایی دارای کانون یا مرکزی است که بیشترین عوامل وحدت و همگونی در آن وجود دارند.
معمولاً هرچه از کانون یک ناحیهٔ جغرافیایی دور می‌شویم و به طرف مرزهای آن حرکت می‌کنیم، به تدریج از عوامل همگونی آن ناحیه کاسته می‌شود و سرانجام، این عوامل ناپدید می‌گردند.
بنابراین، این‌طور نیست که عوامل وحدت و همگونی فقط در کانون ناحیه دیده شوند.